

Zijne Excellentie
Drs. M. Rutte
Minister-president
Ministerie van Algemene Zaken
Postbus 20001
2500 EA DEN HAAG

Hare Excellentie
Drs. C.J. Schouten
Minister
Ministerie van LNV
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

Adres/Address

'Maliatoren'

Bezuidenhoutseweg 12
Den Haag

Postadres/Postal Address

Postbus 93002
2509 AA Den Haag

Telefoon/Phone

..-31 (0)70 349 03 49

Telefax/Fax

..-31(0)70 349 03 00

Briefnummer

19/10.399Stre/AB

Den Haag

30 september 2019

Onderwerp

Stikstofcrisis

Telefoonnummer

070-3490359

E-mail

streekstra@vnoncw-mkb.nl

Excellenties,

Wij maken ons net als en met het kabinet ernstig zorgen over het vastgelopen “stikstofbeleid”. De programmatische aanpak van het PAS is als onvoldoende gekwalificeerd, ondanks de sinds 1990 trendmatige daling van uitstoot en depositie van stikstofverbindingen. Voor ons is duidelijk dat Nederland op zoek moet naar een nieuwe beleidsaanpak om natuurbescherming en economische ontwikkeling met elkaar in balans te houden. Daarbij moeten we beseffen dat de natuur net als economie en samenleving door veel factoren voortdurend verandert. Een eenzijdige stikstofbril past daar niet bij. Zo’n nieuwe beleidsaanpak is er echter niet van vandaag op morgen en juridisch mag dit ook niet van Nederland worden geverg¹. Een nieuwe beleidsaanpak vergt echter zowel uitvoeringstechnisch als sociaaleconomisch afwegingen en onderzoeken die tijd vergen.

Bij het ontwikkelen van een nieuw beleidskader dat lange tijd mee kan, is het belangrijk te beseffen - zoals de commissie Remkes in haar eerste advies aangeeft – dat we nu de huidige staat van de natuur in de relevante gebieden niet goed kennen. We weten zelfs niet welke deposities aantoonbaar nadelige effecten hebben. Dit is opmerkelijk en verontrustend. Bedrijven en burgers zijn de dupe terwijl we niet weten hoe de natuur onder invloed van vele

¹ De Advocaat- Generaal Kokott maakte duidelijk dat ‘een lidstaat als Nederland niet plotseling op grote schaal fors kan ingrijpen in ...economische ontwikkelingen teneinde de belasting van Natura 2000-gebieden met stikstof tot een aanvaardbaar niveau terug te brengen’ (overweging 160).

ontwikkelingen verandert en welke impact de projecten op de natuur hebben. De vergunningverlening is gebaseerd op de schijnwerkelijkheid van rekenmodellen (die vreselijk ondoorzichtig zijn) maar niet op de feitelijke omstandigheden. Zo draaien we ons vast met juridificering in een modellenwerkelijkheid en worden wij getuige van een zelf georganiseerde economische crisis.

Wij erkennen ten volle de urgentie om dit voor behoud van de natuur in ons land zo snel mogelijk een nieuw goed werkend beleidskader op orde te krijgen. Maar zoals gezegd: dit vergt tijd. En dat is nu net de essentie: die tijd hebben we niet, want er is een tweede urgentie. Dat is de economische urgentie van de vastgelopen projecten, waarvan het aantal met de dag toeneemt. Voor een deel is hier sprake van onzekerheid en angst bij plaatselijke en provinciale vergunningverleners en is er sprake van een uitvergroting van de problematiek van ongekeerde orde. Zo heeft een gemeente dicht bij de kust 60 tot 70 procent van alle bouwprojecten stilgelegd. Voor een ander deel vereist de tekortschietende programmatische aanpak wel degelijk een nieuwe werkbare aanpak.

De economische realiteit is dat de verlening van omgevingsvergunningen nu door veel gemeenten wordt stopgezet, de vergunningverlening in het kader van Wet natuurbescherming ligt al 4 maanden stil. De onzekerheid of een vergunning nog wel verkrijgbaar is, heeft een cascade aan negatieve gevolgen. Terugtrekkende investeerders, werknemers die werkloos thuis zitten en hun baan verliezen en faillissementen komen nu snel dichterbij. Nieuwe woningbouw – een van de kernopgaven in het Regeerakkoord en de Nationale Omgevingsvisie - en nieuwe bedrijfsgebouwen komen er voorlopig niet. Dit raakt veel meer mensen en bedrijven dan alleen de bouwsector. *Dit wordt een 'man made' crisis in het hart van onze samenleving.* Ter bepaling van de gedachten: wanneer het in de bouw nu al gaat om 20.000 projecten die stilvallen, met een opdrachtesom van 12 mld, 3 mld aan toegevoegde waarde, gaat het daarbij alleen al om tienduizenden arbeidsplaatsen.

De commissie Remkes heeft - nagenoeg - uitsluitend aandacht besteed aan de urgentie van de bescherming van de natuurgebieden, maar helaas geen oplossing gebracht voor de urgente economische problematiek. Het kabinet kan bedrijfsmatige en particuliere opdrachtgevers, de projecten, de uitvoerende bedrijven en hun werknemers echter niet in de kou laten staan. *Er moet op korte termijn soelaas worden geboden.* Tegelijkertijd hebben wij begrip voor de huidige strikte bestuursrechtelijke kaders waarbinnen de oplossing voor de korte termijn moet worden gezocht. Uiteraard heeft iedereen er belang bij dat verstandige besluiten juridisch houdbaar zijn.

Ons voorstel is *bestuurlijk een 'no regret' overgangperiode* in te lassen, waarin de korte termijn economische en sociale crisis kan worden opgelost en de problemen voor de natuur niet verder worden vergroot. Wij stellen voor

om voor deze overgangperiode maximaal 3 jaar te nemen, waarna er nieuw en verstandig beleid dient te zijn vastgesteld. Voor de te nemen maatregelen in deze overgangperiode is het van belang te beseffen dat zowel het Europese Hof van Justitie als de Raad van State geen afstand hebben genomen van een programmatische aanpak als zodanig. Wel wordt beklemtoond dat de positieve gevolgen van de maatregelen in dat programma *vooraf* vast moeten staan. Dit zo zijnde zien wij de volgende oplossingen in de overgangperiode:

1. Start onmiddellijk met de beoordeling van projecten en vergunningaanvragen. Conform het advies van de commissie Remkes dienen projecten waarvan onder het PAS is vastgesteld, dat die verwaarloosbaar bijdragen aan de stikstofbelasting via een snelle procedure geholpen te worden. De onzekerheid en angst bij lokale bestuurders moet zo snel mogelijk worden weggenomen. Maak hierover binnen 2 weken afspraken met provincies. Benoem een Task Force van VNG, IPO en bedrijfsleven om alle gemeenten en provincies in het land de zekerheid te bieden die men nodig heeft. Maak per direct extra middelen vrij om het bevoegd gezag te helpen het ontstane stuwmeer aan aanvragen op een competente manier te behandelen.

Zorg daarbij voor heldere drempelwaarden aan depositie voor projecten. Indien projecten onder de drempelwaarde blijven, kan zonder nadere voorwaarden een vergunning worden verstrekt.

Voor het vaststellen van drempelwaarden zien wij twee mogelijkheden:

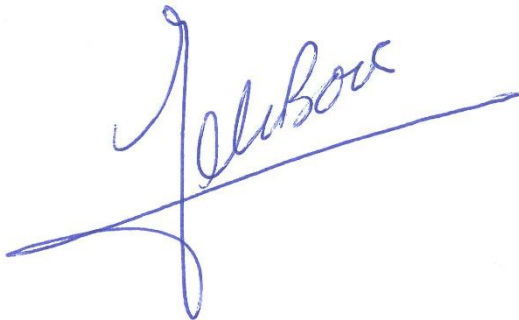
- drempelwaarden worden per natuurgebied vastgesteld. Gebruik saneringsmaatregelen en andere stikstofbeperkende maatregelen om deze drempelwaarden ecologisch te verantwoorden en daarmee juridisch houdbaar te maken. Om dit op de kortst mogelijke termijn mogelijk te maken moet alle ecologische capaciteit die beschikbaar is hiervoor worden ingezet.
 - nog beter zou het zijn om bij AMvB of ministeriële regeling voor projecten met een verwaarloosbaar effect een ecologisch gefundeerde generieke drempelwaarde vast te stellen voor heel Nederland. Juristen stellen hier vraagtekens bij, maar wij wijzen erop dat in andere Europese landen, zoals in onze buurlanden, hiermee wordt gewerkt.
2. Zorg er voor dat er zo snel mogelijk inzicht komt in de daadwerkelijke staat van natuurgebieden door middel van metingen, inclusief welke deposities aantoonbaar nadelige effecten hebben.

3. Investeer substantieel extra in directe uitvoering van herstelmaatregelen om de natuur waar beschadigd zo snel mogelijk in kwaliteit te verbeteren. Koppel dergelijke herstelmaatregelen waar mogelijk aan specifieke projecten of het verhogen van de drempelwaarde voor het betreffende natuurgebied. Alleen op deze wijze kunnen herstelmaatregelen ook daadwerkelijk worden ingezet voor het faciliteren van projecten. Het kabinet zal provincies van ruime middelen moeten voorzien om dit gebiedsgericht waar te kunnen maken.
4. Biedt de provincies meer financiële ruimte en mogelijkheden om direct waar zinvol zogenaamde piekbelasting direct in de buurt van stikstofgevoelige natuurgebieden te saneren. Ook deze saneringsmaatregelen dienen te allen tijde gekoppeld te worden aan specifieke projecten of aan het verhogen van de drempelwaarde. Hierbij vragen wij om financiële steunmaatregelen voor bedrijven om zo snel mogelijk de omslag naar een stikstofarme economie te kunnen maken en zo economische schade zoveel mogelijk te voorkomen. Het realiseren van deze maatregelen dient dusdanig verankerd te worden dat er geen discussie kan ontstaan over de daadwerkelijke uitvoering van de maatregelen en de termijn waarop dat zal gebeuren. Voor een spoedige uitvoering van deze saneringsmaatregelen door middel van gebiedsgerichte provincieplannen is het tevens noodzakelijk dat de regering in overleg met de provincies zo snel mogelijk duidelijkheid verschaft over de wijze waarop gesaldeerd kan worden.
5. Bronbeleid waarvoor de commissie Remkes een aantal voorstellen heeft gedaan, zal toegesneden en één op één gekoppeld moeten worden aan de concrete projecten bij de natuurgebieden waar de natuurbescherming in het geding is. Juist het ontbreken van deze koppeling heeft het PAS de das omgedaan. Wie de overwegingen van de Raad van State goed leest, kan niet anders dan concluderen, dat generiek beleid niet helpt om de vergunningverlening voor individuele projecten weer snel op gang te brengen. Generieke maatregelen zijn schoten hagel; ze zullen per natuurgebied moeten worden gekoppeld aan concrete initiatieven, zodat de (emissie)ruimte die hierdoor ontstaat kan worden benut voor het mogelijk maken van bestaande projecten en initiatieven. Gebruik generieke maatregelen dus niet alleen voor natuurherstel, maar gebruik ze (ook) voor het mogelijk maken van projecten en initiatieven.
6. Biedt alle partijen inzicht in het huidige Aerius rekenmodel. Volledige transparantie is noodzakelijk om het model goed te begrijpen. De uitkomsten van het model kunnen vergaand zijn en dat is alleen te rechtvaardigen indien voor iedereen duidelijk is hoe de uitkomst van een berekening tot stand is gekomen.

Voor een *duurzame oplossing na de overgangperiode* is een evaluatie op zijn plaats van de huidige invulling van het Europese natuurbeleid in Nederland, ook in vergelijking met de wijze waarop dit in andere landen gebeurt. Doe dit in overleg met overheden, milieubeweging, vakbonden, en bedrijfsleven, en laat het niet alleen een zaak blijven van landbouw en natuur. Het gaat immers alle sectoren van de samenleving aan. Bij deze beleidsevaluatie is van belang te beseffen dat de invloed van andere ontwikkelingen dan stikstofuitstoot de natuur verandert. Klimaatverandering verandert bijvoorbeeld de natuur ook. Instandhouding van natuur is essentieel, maar natuur is geen statische grootheid. Natuur verandert voortdurend evenals economie en samenleving. Het gaat erom balans te houden; daar moet iedereen aan bijdragen. U kunt hiervoor op ons rekenen.

Deze brief zenden wij in afschrift naar het gehele kabinet vanwege de ernst van de gerezen problemen. Wij begrijpen heel goed dat de te maken afwegingen politiek en bestuursrechtelijk complex zijn en willen de know how in de private sector graag voor u mobiliseren.

Hoogachtend,

Drs. J. de Boer
Voorzitter VNO-NCW